

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Su Survey Research) มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารระดับต่างๆ ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อ ทราบระดับของ บทบาท ผู้บริหารเกี่ยวกับการดำเนินงานและการจัดการห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
3. เพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างเกี่ยวกับ ความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีขนาดแตกต่างกัน
4. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการและการพัฒนาห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อให้มีการพัฒนาดีขึ้น

โดยมีสมมติฐานดังนี้

1. ผู้บริหารห้องสมุดที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีบทบาทการบริหารห้องสมุดที่แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดแตกต่าง กันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารห้องสมุดที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารห้องสมุดที่มีตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 67 แห่ง จำนวนผู้บริหาร 376 คนโดยกำหนดขนาดสถาบันตามจำนวนนักศึกษา แยกเป็น ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง เป็นการ ทอดแบบสอบถามสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 67 แห่ง (ให้ความร่วมมือ 63 แห่ง) คือ ผู้บริหารห้องสมุด ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าแผนก หัวหน้า าบบรรณารักษ์ และอื่น ๆ ที่มีหน้าที่บริหารห้องสมุด ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ใช้วิธีหาสัดส่วนแยกตามขนาดสถาบัน โดยใช้สูตร Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 193.81 คน (194 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่จบการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน รวมทั้งความรู้ / ทักษะ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ บทบาทระหว่างบุคคล บทบาทด้านสารสนเทศ และ บทบาทด้านการตัดสินใจ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีคำถาม 2 ข้อ ได้แก่ ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารห้องสมุด และ ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทผู้บริหารห้องสมุด

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา ไปเก็บ ข้อมูลจากผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ด้วยตนเอง ส่วนหนึ่งส่งทางไปรษณีย์รวม จำนวน 220 ชุด ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม – 30 ตุลาคม 2552 จากผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 67 สถาบัน จำนวน 194 ชุด (ตามที่กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจโดยใช้สูตร Yamane) สามารถเก็บข้อมูลที่มีคุณภาพสมบูรณ์ได้จาก 63 สถาบัน (ไม่ได้รับความร่วมมือ จำนวน 4 สถาบัน) หลังจากทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และคุณภาพข้อมูลแล้ว แบบสอบถามที่ใช้วิเคราะห์มี จำนวน 198 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐาน ทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากร 2 กลุ่ม ใช้ t -test และ ทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปใช้ F -test สำหรับทดสอบความแตกต่างรายคู่ของ F -test ใช้วิธี One Way ANOVA : Scheffe ช่วยในการประมวลผลข้อมูล

5.1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

การวิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 198 คน ส่วนมากเป็นผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีขนาดใหญ่ รองลงมา คือ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ขนาดกลาง และผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ขนาดเล็ก ส่วนจำนวนบรรณารักษ์น้อยกว่า 5 คน มากที่สุด รองลงมา มีบรรณารักษ์ มากกว่า 15 คน

2. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุมากกว่า 40 ปี มากที่สุด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมา คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และสูงกว่า สาขาวิชาที่จบการศึกษาส่วนใหญ่จบสาขาวิชาบรรณารักษ์ ตำแหน่งงานปัจจุบัน ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นตำแหน่งหัวหน้าบรรณารักษ์ มากที่สุด รองลงมา คือ ตำแหน่งหัวหน้าแผนก และ ตำแหน่งผู้อำนวยการ ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี โดยมีระยะเวลาในการทำงานในห้องสมุดปัจจุบัน มีมากกว่า 10 ปี มากที่สุด และผู้บริหารห้องสมุดได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมามากกว่า 4 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาความรู้ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทด้านสารสนเทศ และบทบาทด้านการตัดสินใจ ซึ่งรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามบทบาท 3 บทบาท ของผู้บริหารห้องสมุดเป็นดังนี้

บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทย่อย ด้านบทบาทเป็นตัวแทนของหน่วยงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหารมีความคิดเห็นเป็นตัวแทนในการต้อนรับ และนำเยี่ยมชมและศึกษาดูงานในหน่วยงาน มากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารระดับหัวหน้าแผนกและหัวหน้าบรรณารักษ์ ส่วนบทบาทย่อยด้านบทบาทเป็นผู้นำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารให้การยกย่องและความสำคัญกับบุคลากรทุกระดับเท่าเทียมกัน และ ให้โอกาสบุคลากรได้มีส่วนร่วม ในการปฏิบัติตามความถนัดและความสามารถ อยู่ในระดับมาก และบทบาทย่อย ด้านบทบาทเป็นคนกลางในการ ประสานงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็น เป็นคนกลางในการประสานงานกับกลุ่มคนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน มากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทด้านสารสนเทศ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทย่อย ด้านบทบาทการรวบรวมข้อมูล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ ผู้บริหาร เป็นผู้แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ พัฒนาศักยภาพ ในการปฏิบัติงานของท่านอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหาร ติดตามความเคลื่อนไหวของแผนก ฝ่าย ต่าง ๆ ในองค์กรเพื่อปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดของท่านไปพร้อมๆ กัน และ ผู้บริหารเป็นผู้ที่สนใจและติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ใช้บริการ สถาบันการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดเพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ประโยชน์

ในการ บริหารงาน บทบาทย่อย ด้าน บทบาทการกระจายข้อมูล ภาพรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดกับผู้ปฏิบัติงานทุกระดับเสมอ และสามารถกระจายข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานห้องสมุดแก่บุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทย่อย ด้านบทบาทการให้ข้อมูล ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหาร สามารถให้ข้อมูลและข่าวสารที่ผู้ใช้ต้องการได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก

บทบาทด้านการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทย่อย ด้านบทบาทเป็นผู้ประกอบการ ภาพรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารเป็นผู้คิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ สำหรับช่วยในการบริหารปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเห็นมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง และ เป็นผู้ริเริ่ม สร้างสรรค์ โครงการและกิจกรรมใหม่ ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของท่านอยู่เสมอ ผู้บริหารมีความคิดเห็นมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ได้รับมอบอำนาจการตัดสินใจจากผู้บริหารระดับสูงสุด ให้เป็นตัวแทนในการบริหารงานห้องสมุด บทบาทย่อย ด้าน บทบาทเป็นนักแก้ปัญหา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกระดับเมื่อเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งในหน่วยงานของท่าน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมิน สาเหตุและตัดสินใจเลือกวิธีการในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารให้ความเห็นมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง บทบาทย่อย ด้านบทบาทเป็นนักจัดสรรทรัพยากร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริหารมีความคิดเห็นเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรเกี่ยวกับการวางแผนโดยการจัดการเวลา บุคลากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรและกิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารมีความเห็นมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง และ บทบาทย่อย ด้านบทบาทเป็นนักเจรจาต่อรอง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็น เป็นผู้ประสานและร่วมตัดสินใจกับคณะ /หน่วยงานอื่น ๆ ด้านความต้องการเอกสาร /หนังสือ เพื่อการจัดซื้อ มีความคิดเห็นมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ให้ความร่วมมือในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ และตัดสินใจเรื่องข้อตกลงอื่นๆ ร่วมกับคู่ค้า คู่แข่ง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยดีเสมอ

เมื่อพิจารณาตามตำแหน่ง ผู้บริหารห้องสมุดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุด โดยรวมทั้ง 3 บทบาท พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดในตำแหน่งผู้อำนวยการมีความคิดเห็น โดยรวมทั้ง 3 บทบาท แตกต่างจากผู้บริหารในตำแหน่งรองผู้อำนวยการ หัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ อยู่ในระดับมาก ส่วน ผู้บริหารตำแหน่งรองผู้อำนวยการ มีความคิดเห็น โดยรวมทั้ง 3

บทบาท แตกต่าง จากผู้บริหารในตำแหน่งหัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ อยู่ในระดับปานกลาง และ ผู้บริหารตำแหน่งหัวหน้าแผนก มีความคิดเห็นโดยรวมทั้ง 3 บทบาท แตกต่างจากผู้บริหารในตำแหน่งหัวหน้าบรรณารักษ์ อยู่ที่ระดับปานกลาง ขณะที่ผู้บริหารห้องสมุดในตำแหน่งหัวหน้าบรรณารักษ์มีความคิดเห็นโดยรวมทั้ง 3 บทบาท แตกต่างจากผู้บริหารในตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าแผนก อยู่ในระดับปานกลาง

แต่เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้บริหารห้องสมุดโดยรวม ทั้ง 3 บทบาท และทั้ง 4 ตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้บริหารห้องสมุดที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ มีสัดส่วนน้อยกว่าผู้บริหารที่มีตำแหน่ง หัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ เมื่อหาค่าเฉลี่ยแล้วจึงมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยไว้ 2 สมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริหารห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีบทบาทการบริหารห้องสมุดที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า ผู้บริหารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เพศ อายุ สาขาวิชาที่จบการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน ระยะเวลาในการทำงานในห้องสมุดปัจจุบัน ส่วนวุฒิการศึกษา และตำแหน่งงานปัจจุบัน แตกต่างกันไป และสอดคล้องกับสมมติฐาน ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 สรุปสมมติฐานที่ 1

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	สมมติฐานที่กำหนด	ผลการทดสอบ					
		บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล		บทบาทด้านสารสนเทศ		บทบาทด้านการตัดสินใจ	
ลักษณะทางประชากรศาสตร์	แตกต่างกัน	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
เพศ			✓		✓		✓
อายุ			✓		✓		✓
วุฒิการศึกษา		✓		✓		✓	
สาขาวิชาที่จบการศึกษาสูงสุด			✓		✓		✓
ตำแหน่งงานปัจจุบัน		✓		✓		✓	
ประสบการณ์ในการทำงาน			✓		✓		✓
ระยะเวลาในการทำงานในห้องสมุดปัจจุบัน			✓		✓		✓

จากตารางที่ 5.1 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผู้บริหารที่มีเพศต่างกันมีการบริหารห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้ง 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทด้านสารสนเทศ และบทบาทด้านการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ผู้บริหารทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารที่มีช่วงอายุแตกต่างกันมีการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมทั้ง 3 บทบาท ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่มีช่วงอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมทั้ง 3 บทบาท ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผู้บริหารห้องสมุดก็ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานห้องสมุด ทั้ง 3 บทบาท โดยเฉพาะในช่วงอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.90 และ 31 – 40 ปี ร้อยละ 35.90 เป็นต้น

3. ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวม ทั้ง 3 บทบาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ผู้บริหารวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทและสูงกว่า และระดับปริญญาตรี มีความสัมพันธ์กับการบริหารห้องสมุด ทั้งบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทด้านสารสนเทศ และบทบาทด้านการตัดสินใจ แตกต่างกัน ผู้บริหารที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทและสูงกว่า อาจมีวิสัยทัศน์การบริหารที่กว้างไกลกว่าเป็นต้น

4. ผู้บริหารที่จบในสาขาวิชาที่จบการศึกษาสูงสุด แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดโดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่มีสาขาวิชาที่จบการศึกษาสูงสุดด้านบรรณารักษ์และไม่ใช่บรรณารักษ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

5. ผู้บริหารที่มี ตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมทั้ง 3 บทบาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ตำแหน่งงาน ทั้งระดับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารห้องสมุด โดยรวม ทั้ง 3 บทบาท แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้เทคนิควิธีทางสถิติ Scheffe ได้ดังนี้

บทบาทการบริหารห้องสมุดโดยรวม พบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งงานหัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดแตกต่างจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ ผู้บริหารที่มีตำแหน่งหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดแตกต่างจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นอกเหนือจากนี้ ไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งงานหัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดแตกต่างจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ ผู้บริหารที่มีตำแหน่งงานหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดแตกต่างจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

บทบาทด้านสารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งงานหัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดแตกต่างจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

บทบาทด้านการตัดสินใจ พบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งงานหัวหน้าแผนก และหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดแตกต่างจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ ผู้บริหารที่มีตำแหน่งงานหัวหน้าบรรณารักษ์ มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดแตกต่างจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวม ทั้ง 3 บทบาท ไม่แตกต่าง กัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุด โดยรวม ทั้ง 3 บทบาท ไม่ แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารห้องสมุดก็ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานห้องสมุด ทั้ง 3 บทบาท โดยเฉพาะ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ มากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.31 และ 5 – 10 ปี ร้อยละ 27.78 เป็นต้น

7. ผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการทำงานใน ห้องสมุดปัจจุบันแตกต่างกันมีการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมทั้ง 3 บทบาท ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการทำงานในห้องสมุดปัจจุบันแตกต่างกัน มีการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมทั้ง 3 บทบาท ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารห้องสมุดก็ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานห้องสมุด ทั้ง 3 บทบาท โดยเฉพาะ ผู้บริหารที่มีระยะเวลา ในการทำงานในห้องสมุด มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.90 และ 2 – 5 ปี ร้อยละ 26.80 เป็นต้น

สมมติฐานที่ 2 ผู้บริหารห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดแตกต่างกันมี ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารห้องสมุดที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารห้องสมุดที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 สรุปสมมติฐานที่ 2

ขนาด สถาบันอุดมศึกษา เอกชน	สมมติฐาน ที่กำหนด	ผลการทดสอบ					
		บทบาทความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล		บทบาทด้านสารสนเทศ		บทบาทด้านการตัดสินใจ	
	แตกต่างกัน	สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง	สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง	สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง
สถาบันอุดมศึกษา เอกชนขนาดใหญ่			✓	✓			✓
สถาบันอุดมศึกษา เอกชนขนาดกลาง			✓	✓			✓
สถาบันอุดมศึกษา เอกชนขนาดเล็ก			✓	✓			✓

จากตารางที่ 5.2 สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผู้บริหารห้องสมุดในสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน ที่มีขนาดแตกต่างกันมีบทบาทการบริหารห้องสมุดโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเมื่อพิจารณาทั้ง 3 บทบาท พบว่า บทบาทด้านสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วน บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และบทบาทด้านการตัดสินใจไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่า ผู้บริหารห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีขนาดแตกต่างกันมีบทบาทการบริหารห้องสมุดโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาทั้ง 3 บทบาท พบว่า บทบาทด้านสารสนเทศ แตกต่างกัน ส่วน บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และบทบาทด้านการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้เทคนิควิธีทางสถิติ Scheffe ได้ดังนี้

บทบาทรอบการบริหารห้องสมุดโดยรวม พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดใหญ่ ขนาด กลาง และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดใหญ่ ขนาด กลาง และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

บทบาทด้านสารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดเล็กมีการบริหารห้องสมุด ด้านสารสนเทศแตกต่างจากขนาดปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ

บทบาทด้านการตัดสินใจ พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดใหญ่ ขนาด กลาง และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (จากแบบสอบถามปลายเปิด)

ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารห้องสมุด ในบทบาทการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เอกชน จำนวน 35 คน พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้บริหารห้องสมุดต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานห้องสมุด รองลงมา เห็นว่า บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดจะแตกต่างกันไป เนื่องจากลักษณะประเภทขององค์กร หากเป็นองค์กรแบบเอกชน /เจ้าของคนเดียว บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดจะมีน้อยเพราะอำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเจ้าของ รวมทั้ง เห็นว่า ผู้บริหารห้องสมุดต้องถือปฏิบัติตามกฎระเบียบของสำนักเครื่องครัด และเป็นผู้กล้าตัดสินใจ มีความยุติธรรม โปร่งใส และเปิดเผยการบริหารในองค์กรให้บุคลากรทราบผลการดำเนินงานพร้อมการเสนอแนะปัญหาและร่วมแก้ไข และตลอดจน เห็นว่า ผู้บริหารห้องสมุดควรมีวิสัยทัศน์ มองภาพ/วางแผนการพัฒนาห้องสมุดล่วงหน้าในระยะยาว และมีแผนปฏิบัติรายปี แผนงานควรจะปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ของเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมของสังคม และ เสนอว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้นำ และประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกได้อย่างดี ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อผลักดันการทำงานเป็นทีม รวมทั้ง ควรหาความรู้เพิ่มเติมด้าน กลยุทธ์การบริหารการตลาด และเทคโนโลยี ยี่ต่างๆ อย่าง

สม่ำเสมอ ผู้บริหารมีความเข้าใจในเรื่องระบบการนำโปรแกรมมาใช้กับงาน และติดตามข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับห้องสมุด มาปรับใช้กับห้องสมุด นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอว่า ผู้บริหารห้องสมุดต้องสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเพื่อเอื้อประโยชน์ในการจัดหา การยืมทรัพยากรสารสนเทศ หรือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น รวมทั้งเสนอว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการบริหารงาน กำกับดูแล และกระตุ้นการทำงานของผู้นำได้บังคับบัญชา จึงจำเป็นต้องมีวิสัยภาวะ วิสัยทัศน์ และทักษะในการสื่อสารที่ดี เพื่อช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทผู้บริหารห้องสมุด 3 ด้าน บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทด้านสารสนเทศ และ บทบาทด้านการตัดสินใจ

ด้านที่ 1 บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 35 คน พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารห้องสมุดควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร และหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาห้องสมุดได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ รองลงมาเห็นว่า การยอมรับ การรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้อื่น มีความสำคัญเท่ากัน กับการจัดให้มีการประชุม สัมมนาบุคลากรในห้องสมุด เพื่อปรึกษาแสดงความคิดเห็นปรับเปลี่ยนระดมความคิดในการแก้ไขปัญหา เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายและนโยบายของหน่วยงานและองค์กร รวมทั้ง จัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ และ ลำดับถัดไป เสนอว่า การเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าใช้บริการโดยไม่คิดค่า ใช้จ่าย รวมถึง การจุดประกาย ชักชวน กระตุ้น ให้ผู้อื่นเข้าใจวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และร่วมทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ด้านที่ 2 บทบาทด้านสารสนเทศ จำนวน 33 คน พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารต้องเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานตลอดเวลา เพื่อให้ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ๆ และนำความรู้ ประสบการณ์ มาถ่ายทอดให้บุคลากรได้รับความรู้ และปรับใช้ให้สอดคล้องกับการทำงานได้เป็นอย่างดี รองลงมาเห็นว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการแสวงหา ถ่ายทอดความรู้ และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างรวดเร็ว รวมถึงการศึกษาความเปลี่ยนแปลงการพัฒนาหรือความก้าวหน้าในสหวิทยาการ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงหน่วยงาน และลำดับถัดไปเสนอว่า ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของบุคลากร เสนอชี้แนะแนวทาง แก้ไขปัญหา ควรมีอัตรากำลังเพียงพอ มี การพัฒนางาน และบุคลากรภายในหน่วยงานอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจน เห็นว่า การพัฒนาสารสนเทศขึ้นอยู่กับงบประมาณที่สถาบันจัดสรรให้กับห้องสมุดตามลำดับ

ด้านที่ 3 บทบาทด้านการตัดสินใจ จำนวน 30 คน พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรควรมอบอำนาจตัดสินใจในการบริหารงานห้องสมุดอย่างเต็มที่ตามขอบข่ายหน้าที่รับผิดชอบ และผู้บริหารห้องสมุดจะต้องสามารถบริหารได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว รองลงมาเห็นว่า ผู้บริหารต้องตัดสินใจด้วยความเที่ยงตรง และเป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลักและบนพื้นฐานนโยบายของมหาวิทยาลัย เพื่อลดความขัดแย้ง การกล้าคิด กล้าตัดสินใจ เด็ดขาด โดยมีเมตตา และมีเหตุผล กับ การให้ อำนาจการตัดสินใจ เรื่องบางเรื่อง แก่ผู้บริหารระดับล่าง เป็นสิ่งที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ และลำดับถัดไปเห็นว่า การตัดสินใจควรเป็นในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อจะช่วยให้บุคคลต้องเป็นผู้รับผิดชอบผู้เดียว

5.2 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ” ผู้วิจัยอภิปรายผลตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 198 คน ประกอบด้วยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนมากอายุ มากกว่า 40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด และ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และสูงกว่า ตามลำดับ สาขาวิชาที่จบการศึกษาส่วนใหญ่จบสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตำแหน่งงานปัจจุบัน เป็นตำแหน่งหัวหน้าบรรณารักษ์ มากที่สุด รองลงมา คือ ตำแหน่งหัวหน้าแผนก และตำแหน่งผู้อำนวยการ ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี โดยมีระยะเวลาในการทำงานในห้องสมุดปัจจุบัน มีมากกว่า 10 ปี มากที่สุด และผู้บริหารห้องสมุดได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมามากกว่า 4 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาความรู้ด้านความร่วมมือระหว่าง ห้องสมุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา เจริญดี (2546) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในสถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : ทรรศนะของผู้บริหารห้องสมุด ผลการวิจัย สรุปได้ ว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีทรรศนะเห็นด้วยต่อข้อคำถามในการบริหารงานห้องสมุดในสถานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด ในตำแหน่ง ส่วนมากเป็นผู้บริหารห้องสมุดสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีขนาดใหญ่ รองลงมา คือ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ขนาดกลาง และผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ขนาดเล็ก ตามลำดับ มีจำนวนบรรณารักษ์ น้อยกว่า 5 คน มากที่สุด รองลงมา มีบรรณารักษ์ มากกว่า 15 คน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า

1. ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีบทบาทการบริหารห้องสมุด

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมสรวง พฤติกุล (2522) ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารและความคาดหวังของบรรณารักษ์ในการบริหารงานห้องสมุดในวิทยาลัยครู ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ผู้บริหารและหัวหน้าบรรณารักษ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารในการบริหารงานห้องสมุดทุกด้าน โดยเฉลี่ยแล้วไม่สอดคล้องกัน โดยที่ผู้บริหารมีความเห็นว่าตนเองได้มีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการบริหารงานห้องสมุดทุกด้าน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะ พรพิมลวงศา (2543) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรห้องสมุดมีทัศนะต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งขวัญ ศิริโชติ (2543) ศึกษาเรื่อง บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารและบรรณารักษ์ห้องสมุดที่มีต่อการบริหารห้องสมุดโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารห้องสมุดพบว่า โดยส่วนรวมมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา คุณมาศ (2548) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารงานห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารงานห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ และครูบรรณารักษ์ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง และ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง เช่นเดียวกันกับที่ได้ศึกษา ในบทบาทย่อย คือ บทบาทเป็นคนกลางในการประสานงาน รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ชมภูพิน (2550) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านงานบริการ ด้านงานเทคนิค และด้านงานการบริหาร

2. ผู้บริหารห้องสมุดในสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน ที่มีขนาดแตกต่างกันมีบทบาทการบริหารห้องสมุดโดยรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะ พรพิมลวงศา (2543) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัดของแก่น ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีทักษะต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารห้องสมุดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับบุคลากรห้องสมุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด ก็มีทักษะไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาด้านบทบาทด้านสารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดเล็กมีการบริหารห้องสมุด ด้านสารสนเทศแตกต่างจากขนาด กลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดเล็ก มีความพร้อมทางด้านสารสนเทศและบุคลากรที่เป็นผู้บริหารห้องสมุดน้อยกว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลาง

3. ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ให้ความสำคัญ กับการบริหารงานห้องสมุดและให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับบทบาทการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (จากแบบสอบถามปลายเปิด) สามารถสรุปได้ดังนี้

จากความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารห้องสมุด สรุปได้ว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้บริหารห้องสมุดต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานห้องสมุด บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะประเภทขององค์กร หากเป็นองค์กรแบบเอกชน /เจ้าของคนเดียว บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดจะมีน้อย อำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเจ้าของ ลำดับถัดไป ผู้บริหารห้องสมุด ต้อง ถือปฏิบัติตามกฎระเบียบของสำนักเครื่องครัด และเป็นผู้กล้าตัดสินใจ มีความยุติธรรม โปร่งใส และเปิดเผยการบริหารในองค์กรให้บุคลากรทราบผลการดำเนินงานพร้อมการเสนอแนะปัญหา และร่วมแก้ไข และผู้บริหารห้องสมุดควรมีวิสัยทัศน์ มองภาพ/วางแผนการพัฒนางานห้องสมุดล่วงหน้าในระยะยาว

ด้าน บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สรุปได้ว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่ เห็นว่า ผู้บริหารห้องสมุดควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ บุคลากรและหน่วยงานต่างๆ และจัดให้มีการประชุม สัมมนาบุคลากร ในห้องสมุด ปรึกษาแสดงความคิดเห็นปรับเปลี่ยนระดมความคิดในการแก้ไขปัญหา รวมทั้ง ควรมีอัตรากำลังเพียงพอและ จัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ การจูงใจ ชักชวน กระตุ้น สร้างให้เกิดความร่วมมือในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาห้องสมุดได้ตรงกับความต้องการของผู้ ใช้ และเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายและนโยบายของหน่วยงานและองค์กรที่วางไว้

บทบาทด้านสารสนเทศ สรุปได้ว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่เห็นว่ ผู้บริหาร ต้องเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานตลอดเวลา เพื่อให้ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ๆ และนำความรู้ ประสบการณ์ มาถ่ายทอดให้บุคลากรได้รับความรู้ และปรับใช้ให้สอดคล้องกับการทำงานได้เป็นอย่างดี และผู้บริหาร ต้องเป็นผู้นำในการแสวงหา

ถ่ายทอดความรู้ และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างรวดเร็ว รวมถึงการ ศึกษาความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาหรือความก้าวหน้าในสหวิทยาการ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงหน่วยงาน

บทบาทด้านการตัดสินใจ สรุปได้ว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรควรมอบอำนาจตัดสินใจในการบริหารงานห้องสมุดอย่างเต็มที่ตามขอบข่ายหน้าที่รับผิดชอบและผู้บริหารห้องสมุดจะต้องสามารถบริหารได้อย่าง ถูกต้องรวดเร็ว ผู้บริหารต้องตัดสินใจด้วยความเที่ยงตรง และเป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลักและบนพื้นฐานนโยบายของมหาวิทยาลัย เพื่อลดความขัดแย้ง การกล้าคิด กล้าตัดสินใจ เด็ดขาด โดยมีเมตตา และมีเหตุผล

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา วิจัย เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ” สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ห้องสมุดของ สถาบันอุดมศึกษา เอกชนที่เป็นแหล่งชุมทรัพย์ทางปัญญา ซึ่งมีบทบาทในการสนับสนุนองค์ความรู้ ทางวิชาการของสถาบันการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยห้องสมุดจะเน้นเฉพาะสาขาวิชาหรือหลายสาขาวิชาทั้งในเชิงลึกของสาขาวิชาและทั่วไป ตลอดจนมีบริการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า วิจัย ต่าง ๆ ดังนั้นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงต้องมีการจัดการองค์การและการบริหารงาน เพื่อปรับองค์การให้สอดคล้องกับสภาพการณ์โลกปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้บริหารห้องสมุดเป็นทรัพยากร หลักที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนและบริหารจัดการ ห้องสมุดในด้านต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่าควรให้ความสำคัญในบทบาทการบริหารห้องสมุด ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารห้องสมุดมีบทบาทการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ ในฐานะที่เป็นผู้บริหารห้องสมุด และรับผิดชอบงานด้านการบริหารควรเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานดังนี้ 1) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามความถนัดและความสามารถและแสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ ให้การยกย่องและ

ความสำคัญกับบุคลากรทุกระดับเท่าเทียมกัน จัดให้มีการอบรม ทบสวน พัฒนาความรู้ ทักษะใหม่ๆ ในการทำงาน ด้วยการจัดสัมมนา ศึกษาดูงาน และสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อ อย่างสม่ำเสมอ สามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ สอนงาน เรื่องแผนงาน และนโยบายของห้องสมุดได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรปรับปรุงห้องสมุดให้ ด้มาตรฐาน 2) สร้างบรรยากาศที่ดี จัดให้มีการสัมมนาพบปะสังสรรค์ให้กับเจ้าหน้าที่หรือสมาชิก เพื่อสร้างความสามัคคีและ ความสัมพันธ์อันดีต่อกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในหน่วยงาน

2. บทบาทด้าน สารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารห้องสมุดมีบทบาทการบริหาร ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้บริหารห้องสมุด ในการพัฒนา ศักยภาพ ด้านสารสนเทศ การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และระบบไอทีให้มีทักษะและมีโอกาสในการ นำไปใช้บริหารงานห้องสมุดให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด 2) ผู้บริหารควร ให้ ความสำคัญต่อ การรวบรวมข้อมูล การกระจายข้อมูล และการให้ข้อมูล โดยส่งเสริมและพัฒนา ความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในองค์กรให้เป็นบุคลากร ที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ ด้านสารสนเทศ ร่วมกัน 3) ควรมีการประเมินการบริหารจัดการ ด้านสารสนเทศ สามารถประมวลผลในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของ ห้องสมุดได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์

3. ผู้บริหารห้องสมุดมีบทบาทการบริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน บทบาท ด้านการตัดสินใจ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น จะเห็นได้ว่าบทบาทและอำนาจการตัดสินใจของผู้บริหารห้องสมุดมีน้อย

ข้อเสนอแนะ องค์กรและ ผู้บริหารระดับสูง ควรให้การสนับสนุนและ ความสำคัญต่อ บทบาทการบริหารงานห้องสมุด ของผู้บริหาร ห้องสมุด คือ องค์กรและผู้บริหารระดับสูง ควรมอบ อำนาจตัดสินใจในการบริหารงานห้องสมุดอย่างเต็มที่ตามขอบข่ายหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เพราะ ห้องสมุดเป็นหน่วยงานสำคัญที่ช่วยสนับสนุน การเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า การวิจัย ซึ่งเป็น แหล่งรวมทรัพยากรการเรียนรู้ และแหล่งบริการสารสนเทศ ทางวิชาการแก่อาจารย์ และนิสิต นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป เมื่อสถาบันอุดมศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษา ห้องสมุด เป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างเร่งด่วน ให้มีความสอดคล้อง กับสถาบันศึกษาดัน สังกัด ในการประกันคุณภาพการสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพตามระบบ การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง (Student-Centered) และผู้บริหารห้องสมุดจะต้องสามารถบริหารได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว

5.3.2 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ห้องสมุดเป็นแหล่งชุมทรัพย์ทางปัญญา ผู้บริหารระดับสูง ควรให้ความสำคัญ ในการส่งเสริมและพัฒนา ห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งด้านกำหนดนโยบายการพัฒนา บุคลากร งบประมาณ เพื่อห้องสมุดมากยิ่งขึ้น
2. สร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ระหว่างภาครัฐและเอกชน ให้มากขึ้น และมีการเชื่อมโยง เครือข่ายงานห้องสมุดระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านการสนเทศ ทางการศึกษา ให้กับสถาบันการศึกษา ของประเทศไทย สามารถ ที่จะแข่งขันกับ สถาบันการศึกษาอื่นๆ ได้ทั่วประเทศ
3. ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญ และสนับสนุน การบริหารจัดการ และการพัฒนาห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง
4. กำหนดนโยบายพัฒนาห้องสมุดให้เป็นระบบอัตโนมัติ และระบบเครือข่ายเพื่อ การดำเนินงานให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และโลกยุคไร้พรมแดน
5. กำหนดนโยบาย พัฒนาและสร้างบรรยากาศที่ดี ภายในห้องสมุด และภายนอก บริเวณใกล้เคียงห้องสมุด เพื่อจูงใจในการมาเข้าใช้บริการเพิ่มขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาท ของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กับ บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
2. เนื่องจากผลการวิจัย บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อยู่ใน ระดับปานกลาง ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้กลุ่มตัวอย่าง ประชากร ที่เป็นระดับผู้บริหารระดับ สูง กลุ่ม เดียว ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารห้องสมุดต่อการบริหารงานห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์และอาจทำให้ได้ข้อเสนอที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งต่อไปควร ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาประชากรเฉพาะผู้บริหารระดับสูงกลุ่มเดียว
4. การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาเฉพาะขนาดสถาบันอุดม ศึกษาเอกชน โดยเป็นการวิจัยเชิงลึก ของสถาบันขนาดใหญ่ เป็นต้น